

LESNICKÁ FAKULTA

LESY PŘÍMĚSTSKÉ A DALŠÍ LESY SE ZVÝŠENOU REKREAČNÍ FUNKCÍ

*implementace poznatků vědy a výzkumu do praxe
různé pohledy*

Luděk Šišák

Fakulta lesnická a dřevařská
ČZU v Praze

Úvod

- Působení jakéhokoli lesa je v rámci společnosti mnohostranné
- Les a soustava jeho užitných hodnot se vyvíjí v souvislosti se změnami společenských potřeb
- Společenské potřeby a míra jejich uspokojování jsou:

podmínkou existence funkcí lesa

a při jejich intenzifikaci

podmínkou existence služeb (polyfunkčního) LH

- Polyfunkční LH: posun z hospodářské do společenské sféry
Principiálně důležitá: komunikace se společností, s veřejností!!!

Chápou uživatelé našeho lesa dostatečně pojmy: „LES“ a „LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ“?

❖ LES:

- Environmentální, ekonomický a sociální jev
- Přírodní bohatství, ale rovněž prací reprodukovatelné jmění
- Složitá biogeocenóza včetně vzduchu a vody, nejen porost
- Soukromý tržní statek, ale stejně tak veřejný statek

❖ LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ:

- Polyfunkční činnost, zajišťující trvalost lesa a jeho funkcí
- Aktivní činnost poskytující služby a produkty vyžadované společnostmi.

Společenské funkce lesa, diferencované podle sociálně-ekonomické oblasti, v níž uspokojují společenské potřeby:

➤ **tržní (produkční, výrobní, internality)**

- dřevoprodukční
- chov zvěře a myslivost
- ostatní

➤ **netržní (mimoprodukční, nevýrobní, externality)**

- se zprostředkovaným identifikovatelným a měřitelným dopadem na trh
 - nedřevoprodukční (lesní plodiny)
 - půdoochranné (eroze půdy, depozice erodované půdy)
 - hydrické (maximální a minimální průtoky, kvalita vody ve vodních zdrojích)
 - vzduchoochranné (vliv na kvalitu vzduchu, klima, vázání CO₂, NO_x)
- bez identifikovatelného a měřitelného tržního dopadu
 - **zdravotně-hygienické (rekreační a zdravotní)**
 - kulturně-naučné (přírodoochranné, výchovné, vědecké, institucionální)

Charakteristika zdravotně-hygienických funkcí lesa

(rekreačních a zdravotních, pobytových a stálých)

- ❖ Působí v rámci vztahu člověk – životní prostředí
- ❖ Spojeny s duševní a fyzickou relaxací, rekreací, zdravotním stavem
- ❖ Účinky členit na:
 - psychické, vnímané prakticky všemi smysly
 - fyzické, měřitelné a vyjádřitelné technickými jednotkami
- ❖ Účinky neprochází obvykle trhem, mají nemateriální povahu:
 - externality
 - sociální, nevýrobní, veřejně prospěšné
 - začleňovány do širší skupiny funkcí mimoprodukčních
- ❖ Intenzifikace (nabývají ekonomický význam – náklady, tržby)

Máme dostatečné informace o tom, co si obyvatelé a návštěvníci našeho lesa myslí o lese a o nás – správcích, příp. vlastnících lesa ?

Odpovědi obyvatel a studentů ve specifické anketě:

Co se vybaví pod pojmem les	Obyvatelé		Studenti	
	A četnost	B četnost	A četnost	B četnost
stromy, rostliny	16,0	47,1	16,5	64,7
houby	11,8	34,5	10,5	40,8
zvířata	10,2	29,9	12,5	48,4
klid, ticho, pohoda	9,3	27,3	8,7	33,6
borůvky, maliny, plody	7,0	20,5	5,7	22,1
čerstvý, čistý vzduch, kyslík	6,5	19,2	5,6	21,8
příroda, život, podzim	6,4	18,9	4,0	15,6
poetika: krása, vůně	4,8	14,0	5,3	20,5
dovolená, rekreace, sport	4,7	13,7	4,7	18,3

A: procentický podíl opakování výrazů v souhrnu všech odpovědí.

B: procentický podíl dotazovaných, kteří uvedli daný výraz.

(Roček, 1997)

Názor obyvatel ČR na významnost vybraných funkcí?

Názor na hlavní funkce lesa	Občané		Studenti	
	A	B	A	B
výroba kyslíku, fotosyntéza, čistý vzduch, plíce Země	32,2	69,3	26,6	68,4
dřevo, výroba a výrobky ze dřeva	21,7	46,5	20,5	52,9
rekreace, místo odpočinku apod.	11,6	25,1	18,5	47,6
voda, zásobárna vody	11,4	24,7	6,9	17,7
ekologické funkce, regen. přírody, kontakt s přírodou	6,2	13,5	4,9	12,6
lesní plody	4,5	9,7	5,0	12,9
zvěř, ochrana, obživa, domov pro zvířata	4,4	9,5	6,2	16,0
krajina, krása krajiny, zeleň	1,6	3,3	2,5	6,5
estetický význam, krása, inspirace	1,2	2,7	3,2	8,3
půda, vytvářejí humus, kořeny proti erozi	0,9	2,0	2,8	7,1
vyrovnává výkyvy počasí	0,8	1,6	0,5	1,2

(Roček, 1997)

Víme, co pro dotazované obyvatele ČR znamená les?

Co pro Vás osobně znamená les	Občané (%)	Studenti (%)
něco bez čeho nemohu být	27,6	27,8
čas od času les potřebuji	52,9	62,0
les je příjemný, ale obejdu se bez něj	17,6	9,4
les ji mi lhostejný	1,4	0,7
nevím, nemám názor	0,5	0,2

(Roček, 1997)

Postoj obou skupin je v rovině nepostradatelnosti velmi vyrovnaný - každý čtvrtý se bez lesa nemůže obejít. Každý druhý čas od času les potřebuje.

Víme, jaký les se líbí respondentům?

Charakter	Obyvatelé		Studenti	
	pořadí	%	pořadí	%
Něco mezi divokým a udržovaným	1	18,2	1	21,1
Hospodářský, dobře udržovaný	2	13,7	3-4	5,8
Divoký, přírodní, min. lidských zásahů	3	9,4	2	15,4
Parkový les	4	7,5	3-4	6,0
Jehličnatý	1	21,8	2	20,6
Listnatý	2	10,6	5	9,4
Starý	1	11,7	4	13,8
Mladý	2	3,9	9	2,8

(Roček, 1997)

Návštěvnost lesa přístupného veřejnosti v ČR

Počet návštěv	Roky					Průměr 1994- 2013
	2009	2010	2011	2012	2013	
Na 1 obyvatele	16,5	20,3	23,1	24,0	25,7	18,7
Na 1 ha	69,6	85,3	98,5	102	109,3	78,6

Šišák a kol. 2014

Hlavní účely návštěv (reprezentativní soubor obyvatel ČR):

- krátkodobá rekreace a relaxace 42%
- sběr lesních plodin 29%
- zájmová činnost (přírodovědné aktivity, sport, myslivost) 12%
- vícedenní rekreace 8%
- jiné důvody (pracovní, profesní, vlastnické) 5%
- sběr paliva 4%

**Hodnocení společenské sociálně-ekonomické
významnosti rekreačních funkcí lesa na vybraných
územích LČR, s.p.
(Šišák a kol., 2009)**

Nová louka (Jizerské hory)

Pasecká skála (Českomoravská vysočina)

Knížecí les (Jihovýchodní Morava))

Lokalita č. 1 Nová louka - turistické stezky

nr. Bedřichov,

ROZC.

v. n. Bedřichov

kříž D. Spinové

Gregorův kříž

Gregorův kříž
Stanoviště č. 3

Přehr. Bedřichov,

Černá Nisa

U Nové Louky

Šámalův
pom.

Nová Louka

Nová louka

842

Stammelův
kříž

Stanoviště č. 2

Stanoviště č. 1

U B u k u

Nová Louka

Blatný rybník

Melzerův pom.

E3

stezka

Blatný rybník

hteneckerův kříž

Klikvová louka

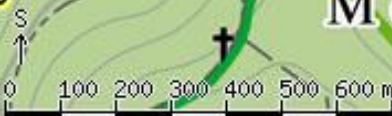
792

ertova

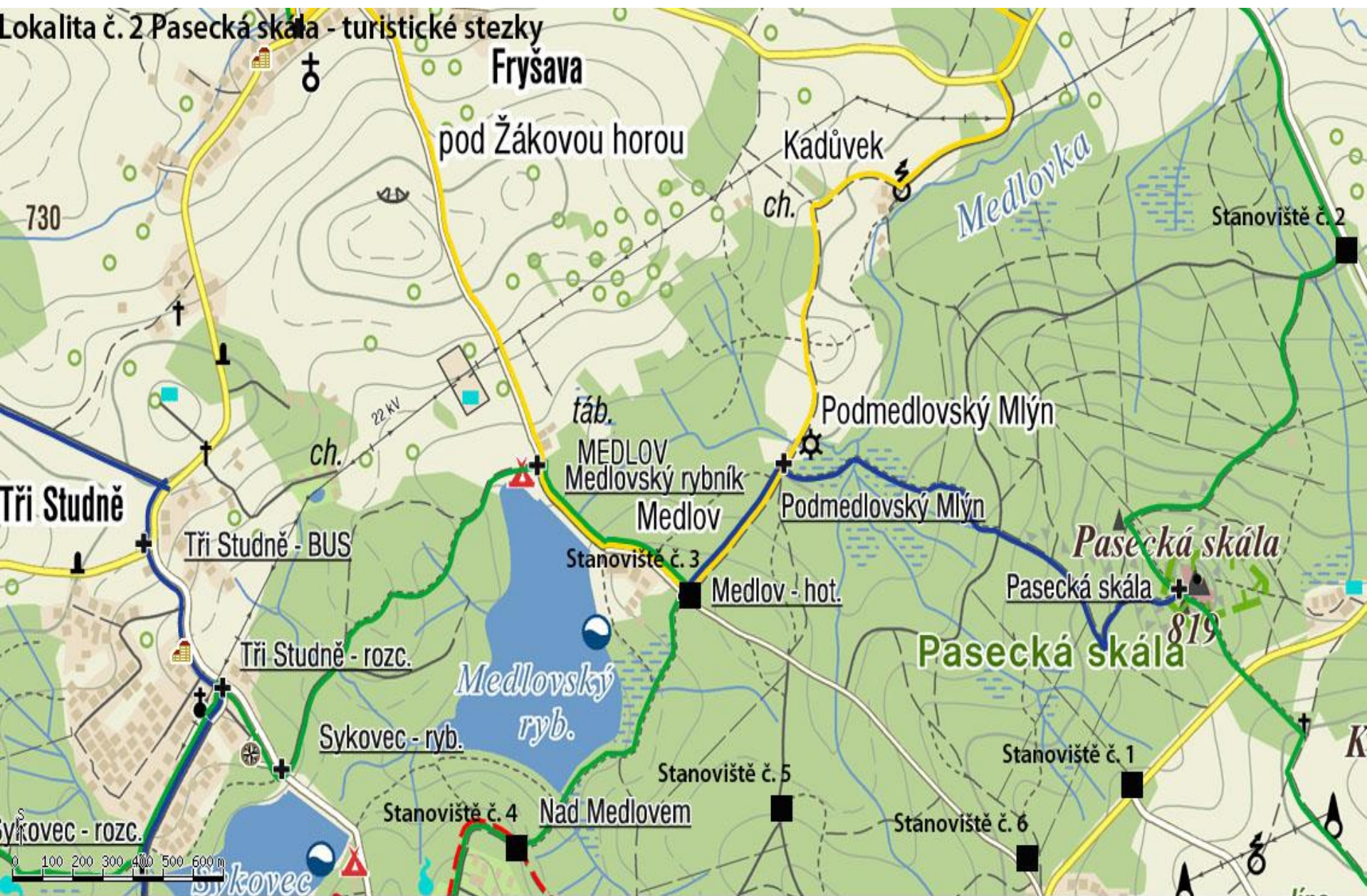
Mechoviště

Arniková
louka

Červený p.

Lokalita č. 2 Pasecká skála - turistické stezky

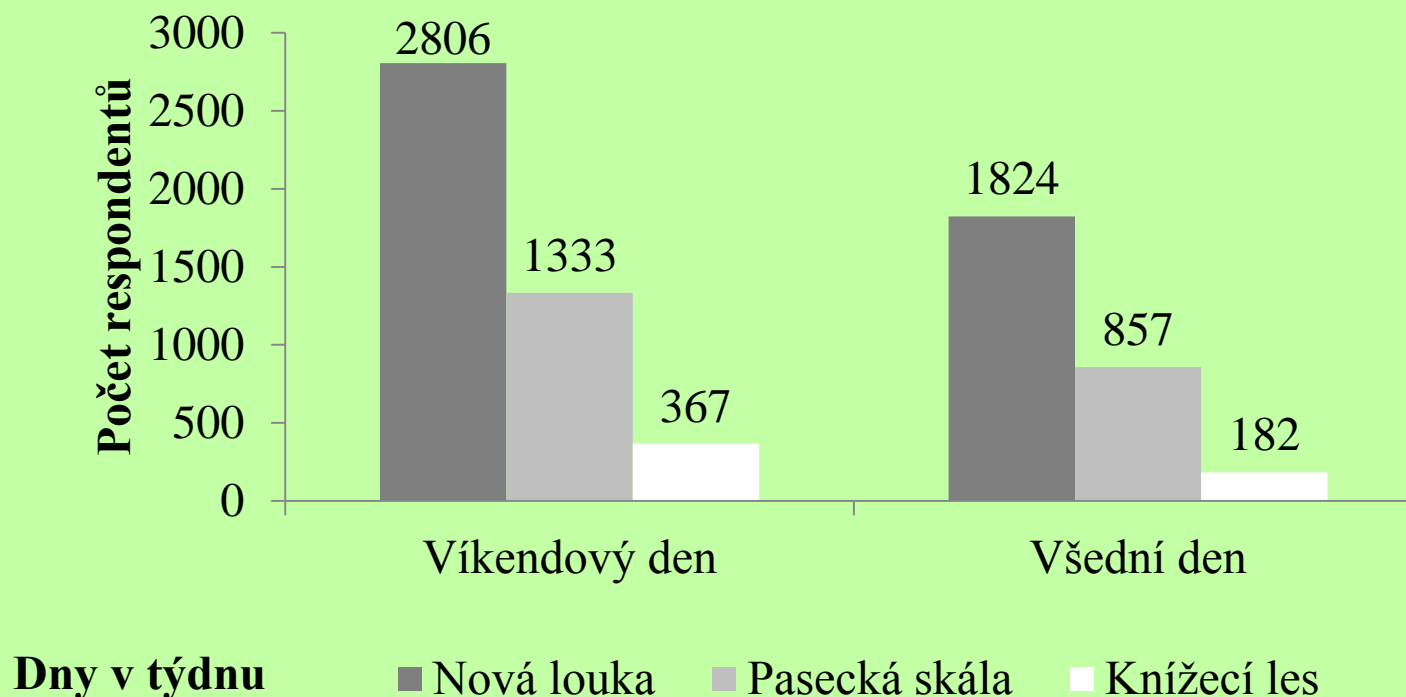

Lokalita č. 3 Knižecí les - detail

Víme, jací návštěvníci, kolik a v jakém režimu navštěvují náš les?

Návštěvnost víkendový den/všední den – lokality
(četnost) (Kategorizace lokalit dle významnosti?)

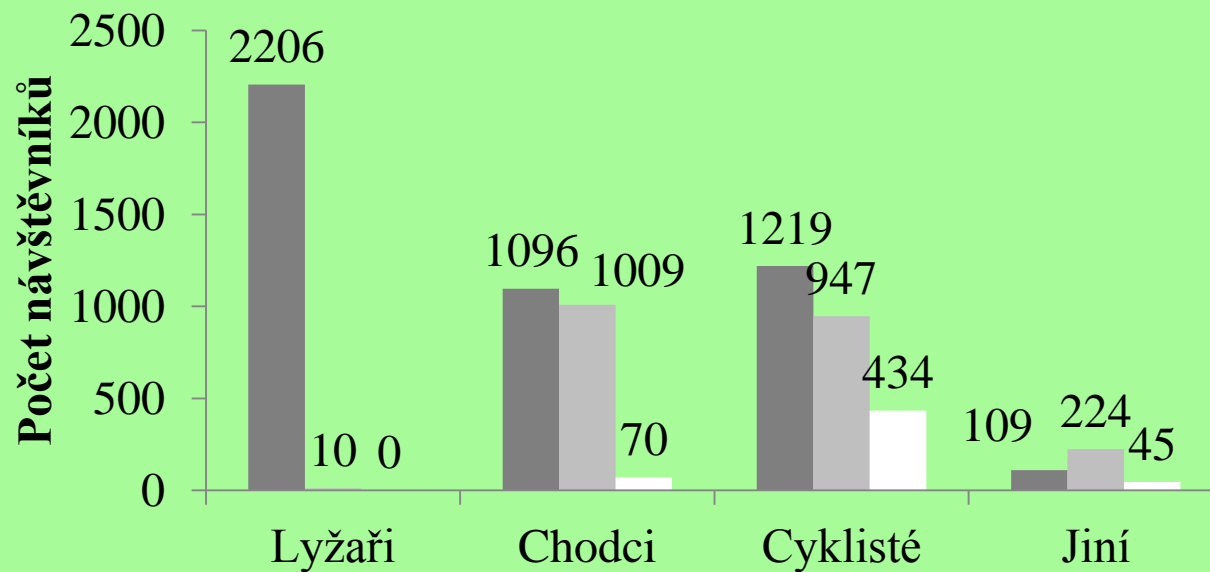

Výpočet celoroční návštěvnosti – lokality

(Kategorizace lokalit dle významnosti?)

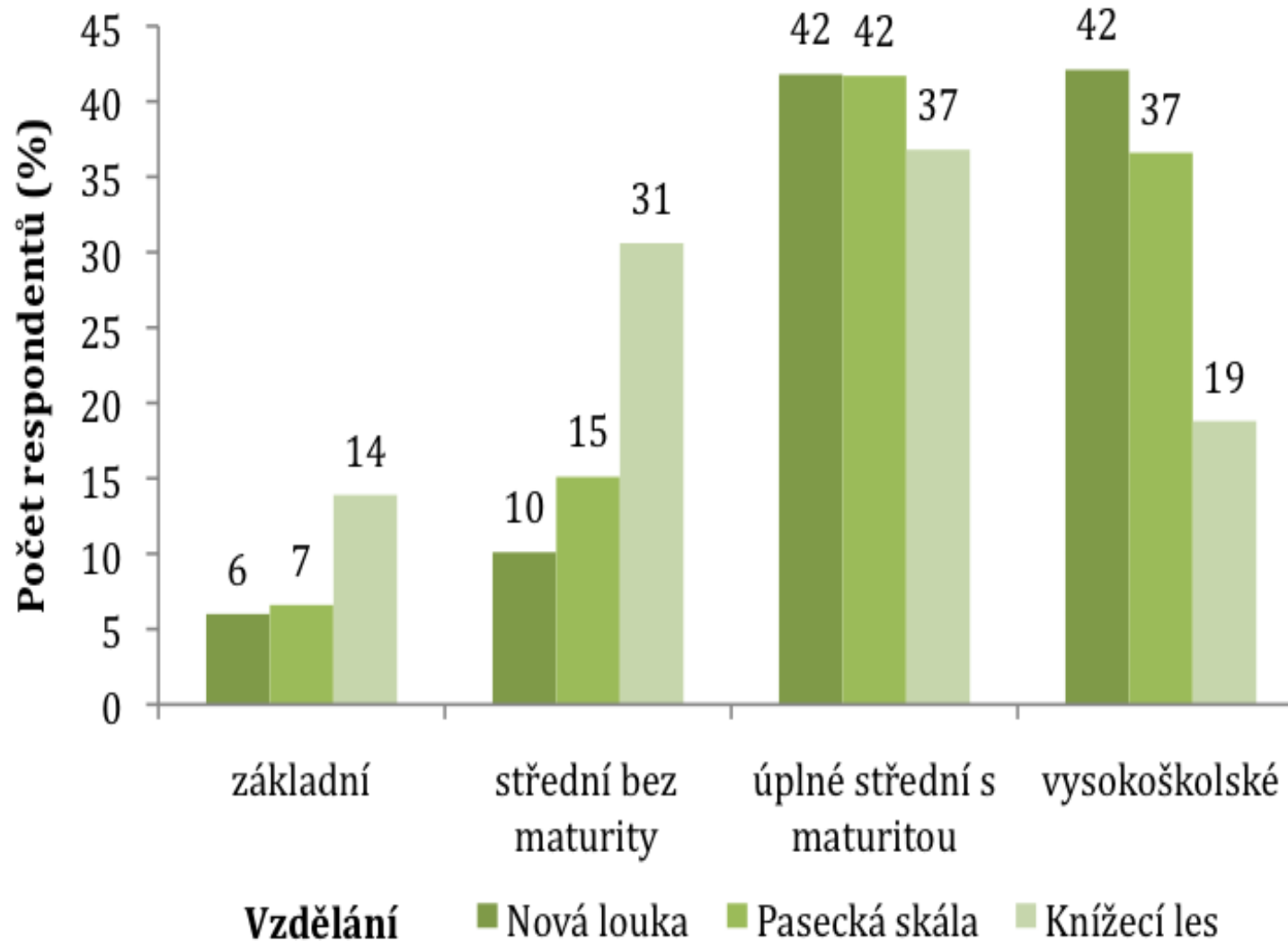
Lokalita	Období	Všední dny	Víkendové dny	Návštěvníků celkem	Návštěvníků celkem
Nová louka	Zima	53 170	38 900	92 070	191 198
	Jaro	15 410	21 216	36 626	
	Léto	44 395	11 312	55 707	
	Podzim	6 045	750	6 795	
Pasecká skála	Zima	6 825	3 700	10 525	91 600
	Jaro	9 447	18 070	27 517	
	Léto	34 060	11 228	45 288	
	Podzim	6 045	2 225	8 270	
Knížecí les	Zima	845	650	1 495	21 587
	Jaro	2 412	6 474	8 886	
	Léto	6 825	2 436	9 261	
	Podzim	1 820	125	1 945	

Typ návštěvnosti – lokality (četnost)

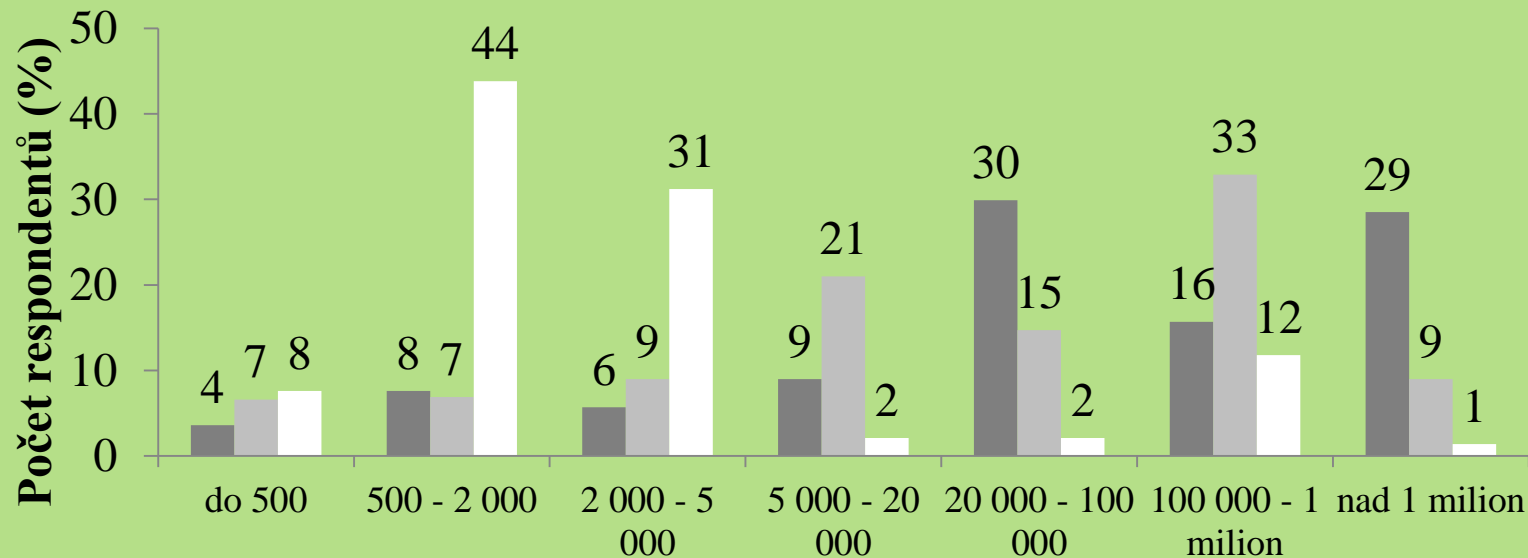

Typ návštěvníků ■ Nová louka ■ Pasecká skála ■ Knížecí les

Vzdělání – lokality (procentní zastoupení)

Velikost trvalého bydliště – lokality (procentní zastoupení)

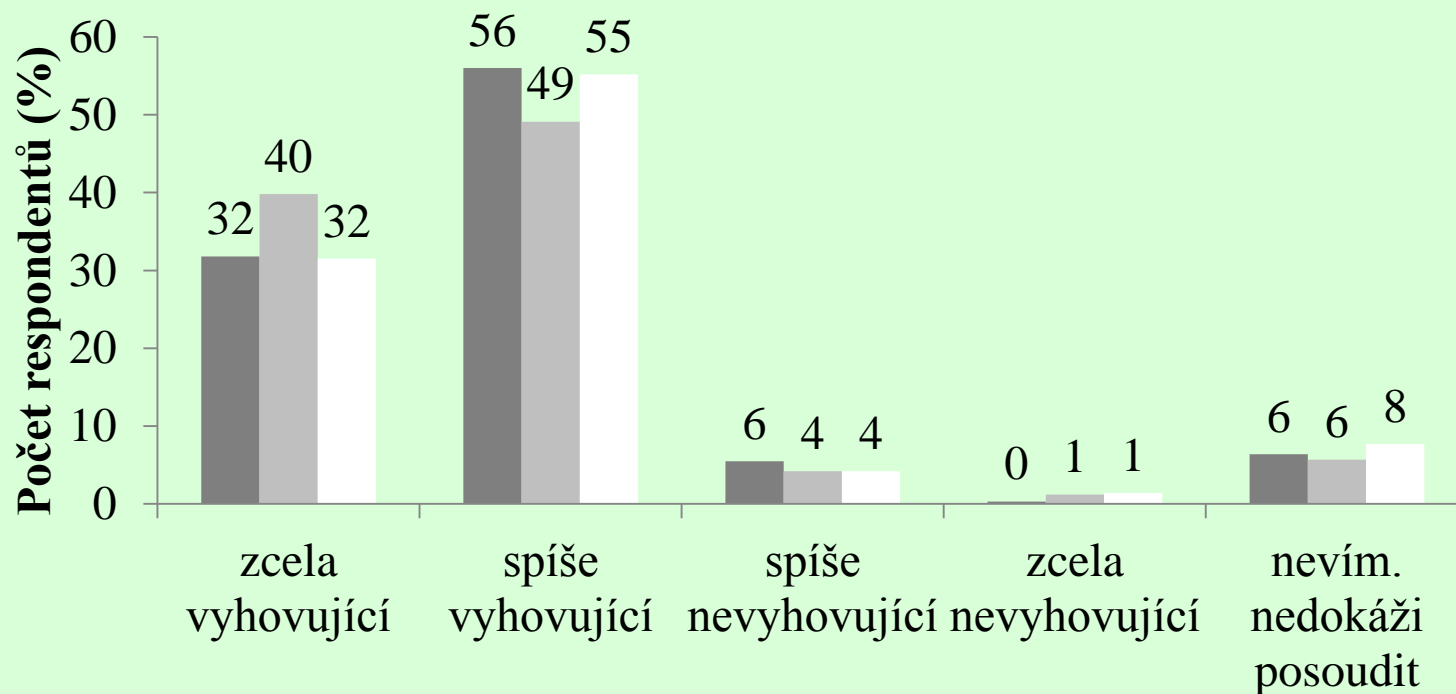
Velikost místa bydliště

■ Nová louka

■ Pasecká skála

■ Knížecí les

Známe názory návštěvníků na stav našich lesních porostů? – lokality (procentní zastoupení)

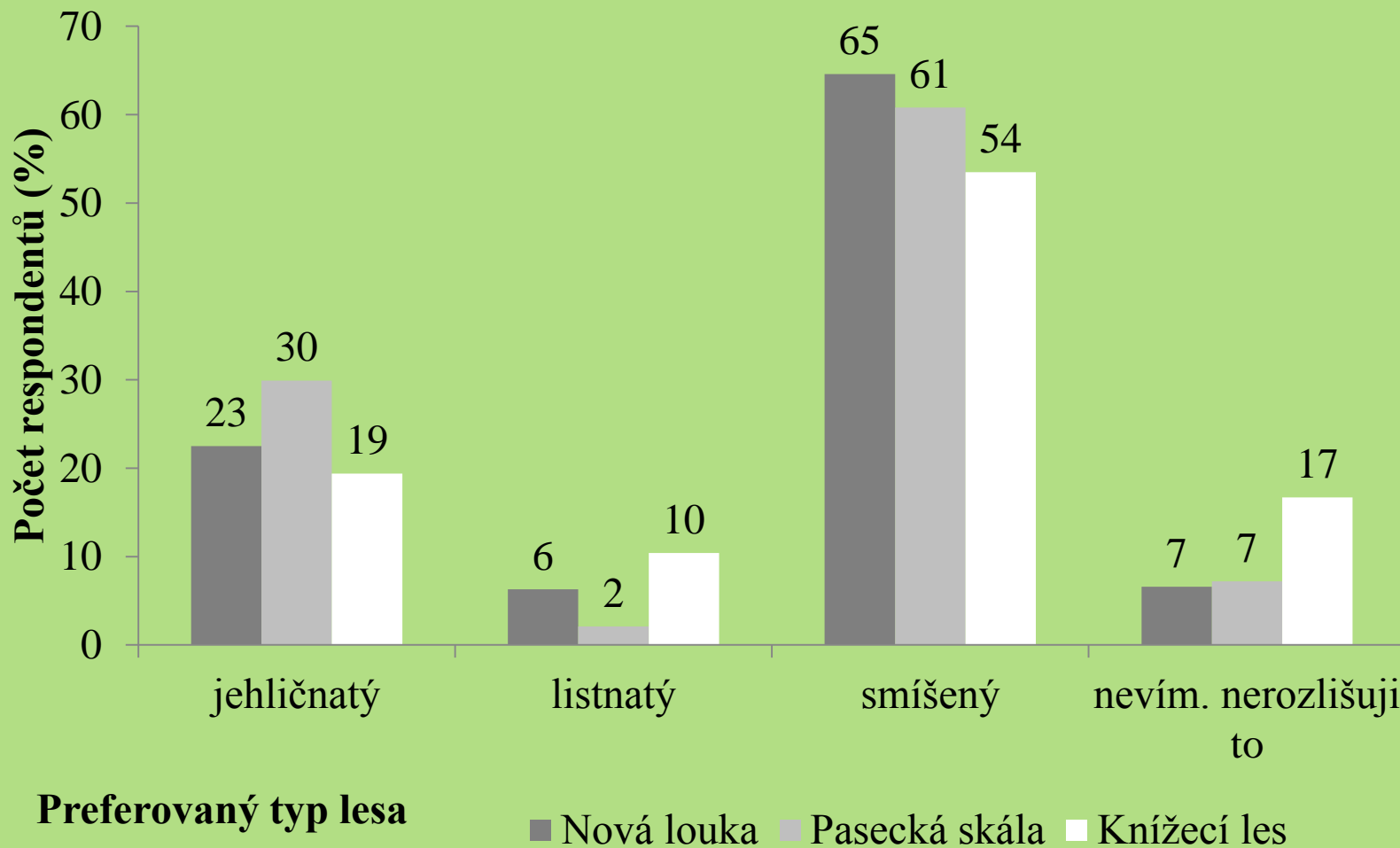

Stav lesních porostů

■ Nová louka ■ Pasecká skála ■ Knížecí les

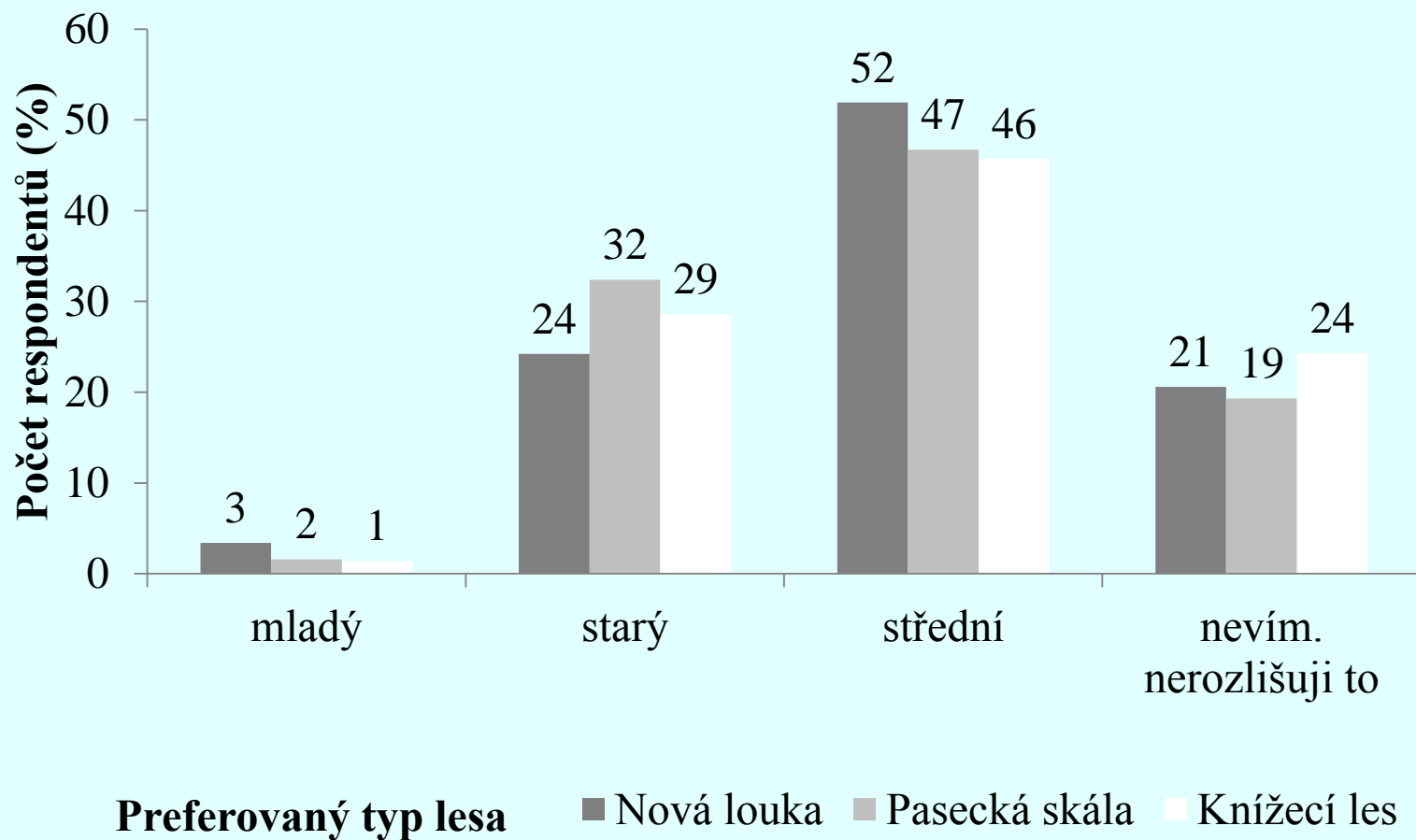
Víme jaký typ porostů preferují návštěvníci podle dřevinné skladby?

– lokality(procentní zastoupení)

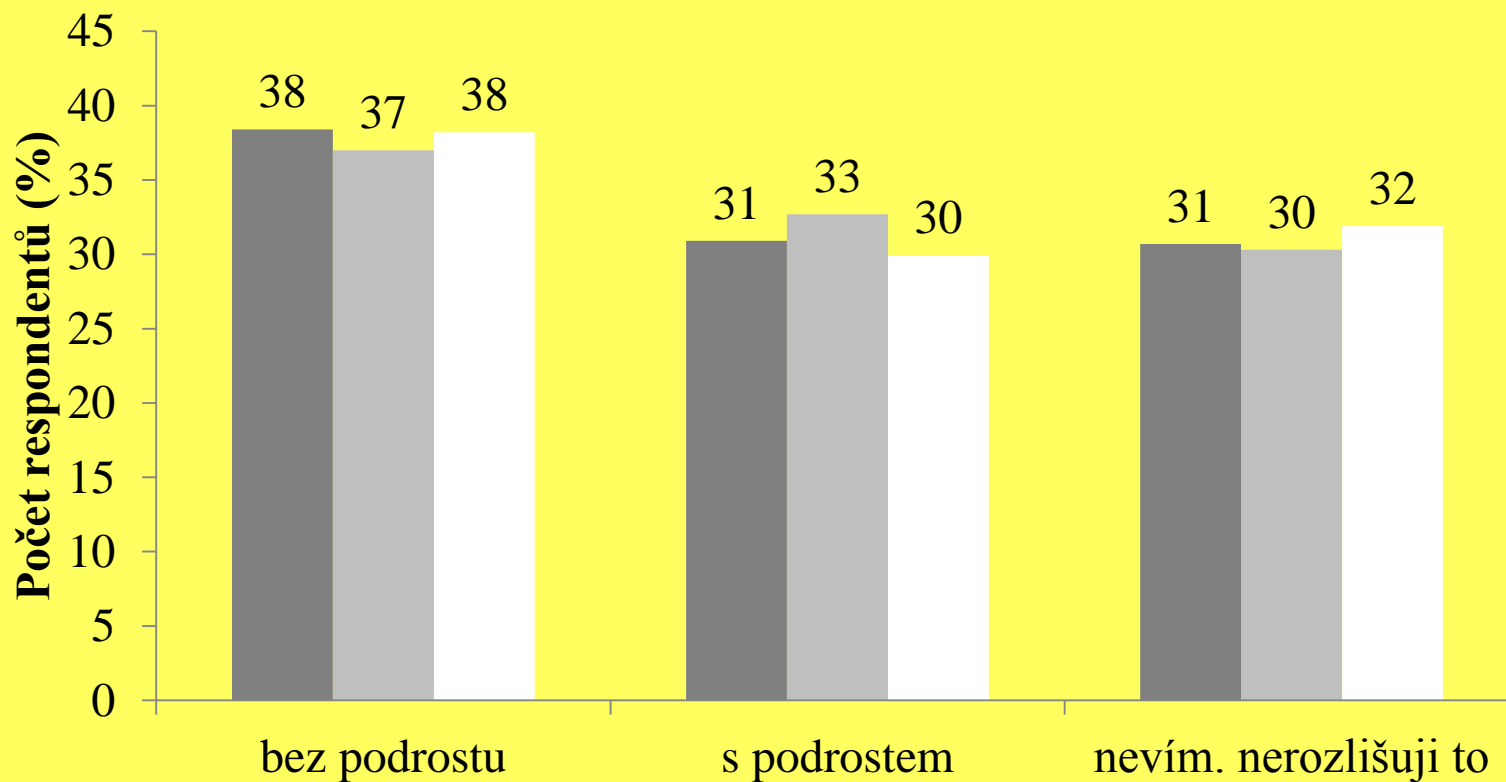

Víme, jaký typ lesa preferují návštěvníci podle věku?

– lokality (procentní zastoupení)

Víme, jaký typ lesa preferují návštěvníci podle průchodnosti a dohlednosti? – lokality (procentní zastoupení)

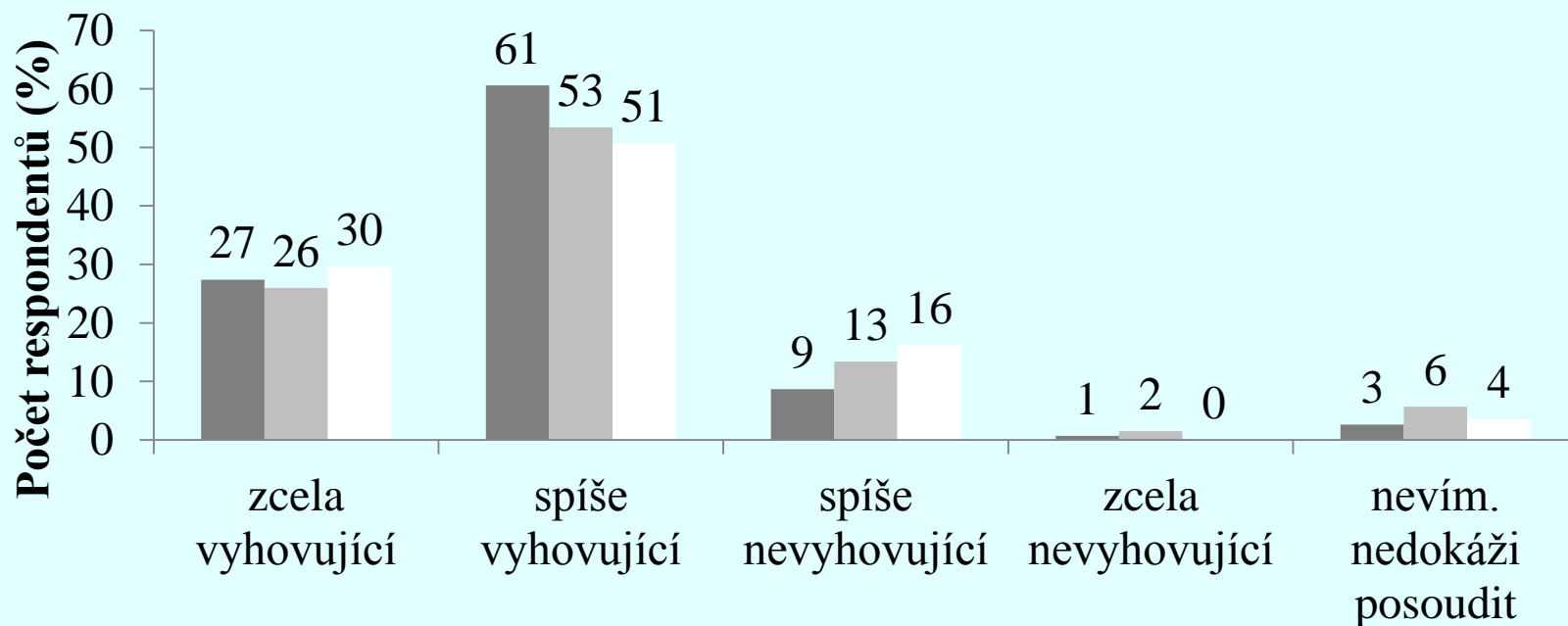
Preferovaný typ lesa

■ Nová louka

■ Pasecká skála

■ Knížecí les

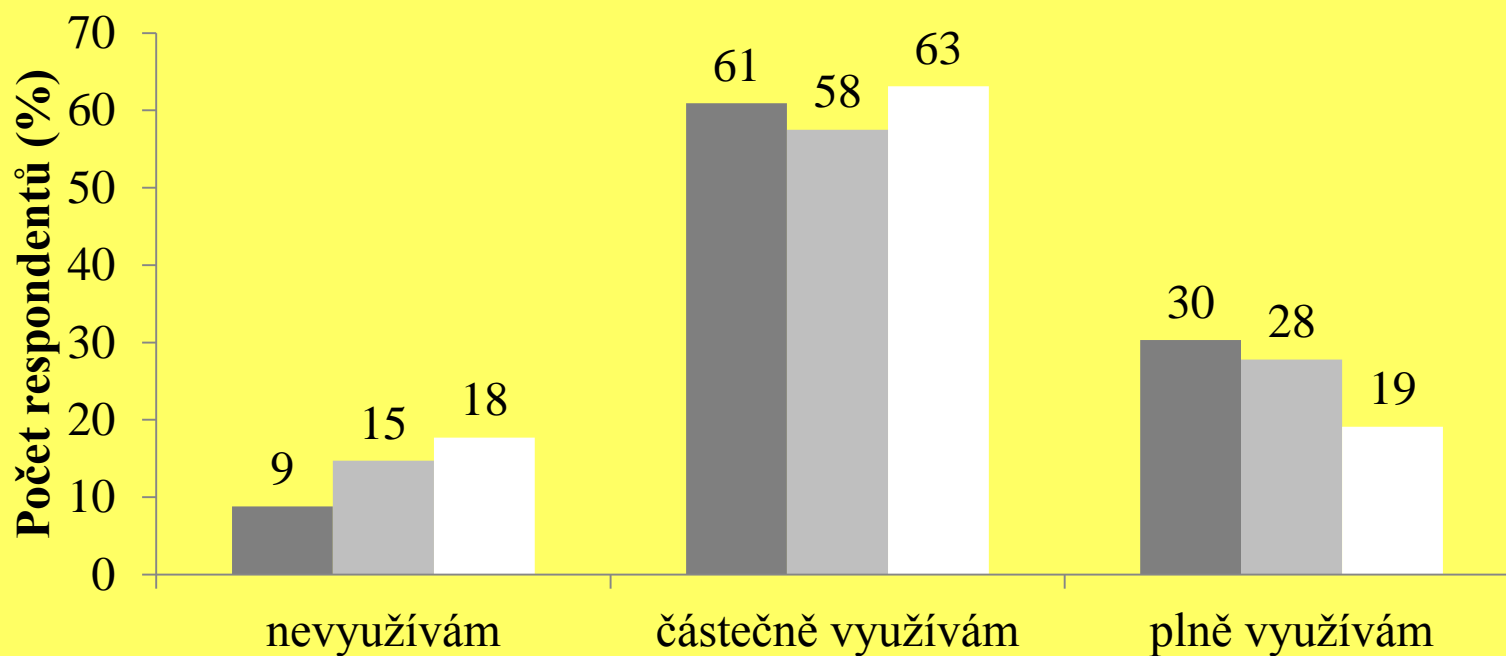
Víme, co si návštěvníci našeho lesa myslí o rekreační vybavenosti území? – lokality (procentní zastoupení)

Vybavenost území

■ Nová louka ■ Pasecká skála ■ Knížecí les

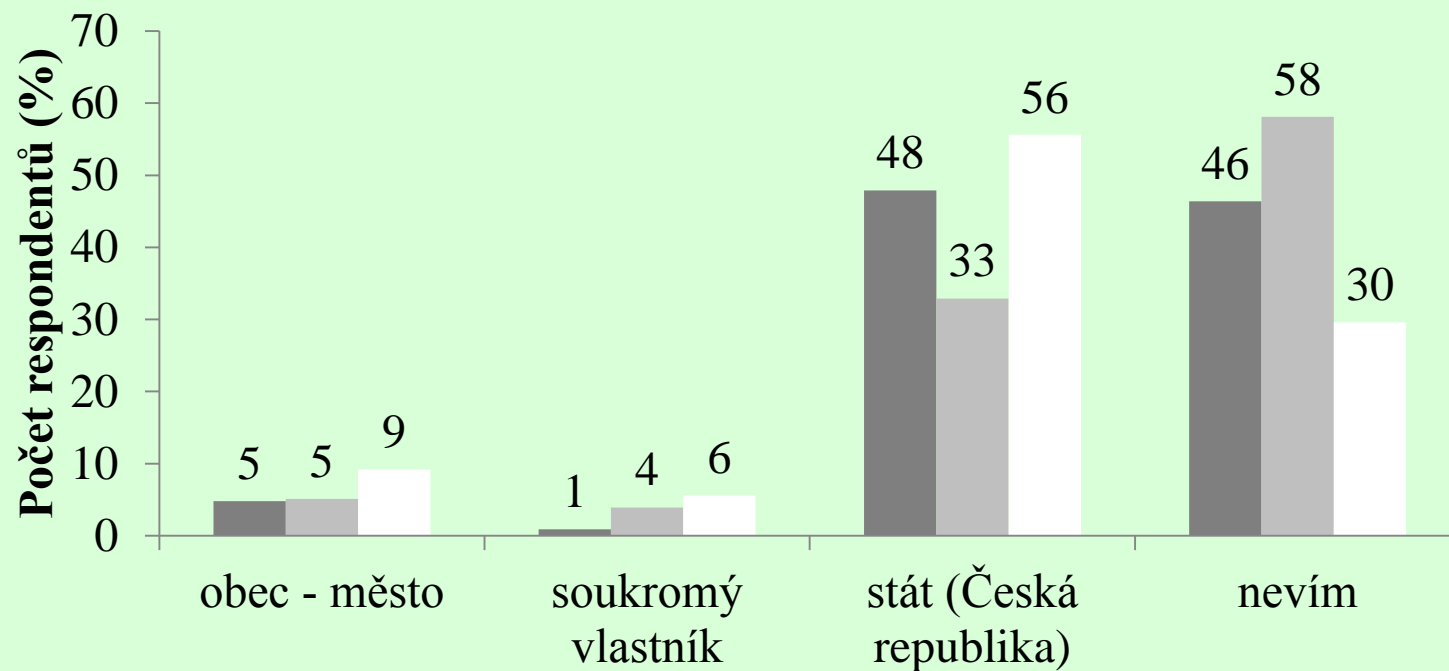
Známe, jaký podíl návštěvníků našeho lesa užívá vybavenost území? – lokality (procentní zastoupení)

Rozsah užívání vybavenosti lesa

■ Nová louka ■ Pasecká skála ■ Knížecí les

Víme, do jaké míry znají návštěvníci našeho lesa majitele lesa? – lokality (procentní zastoupení)

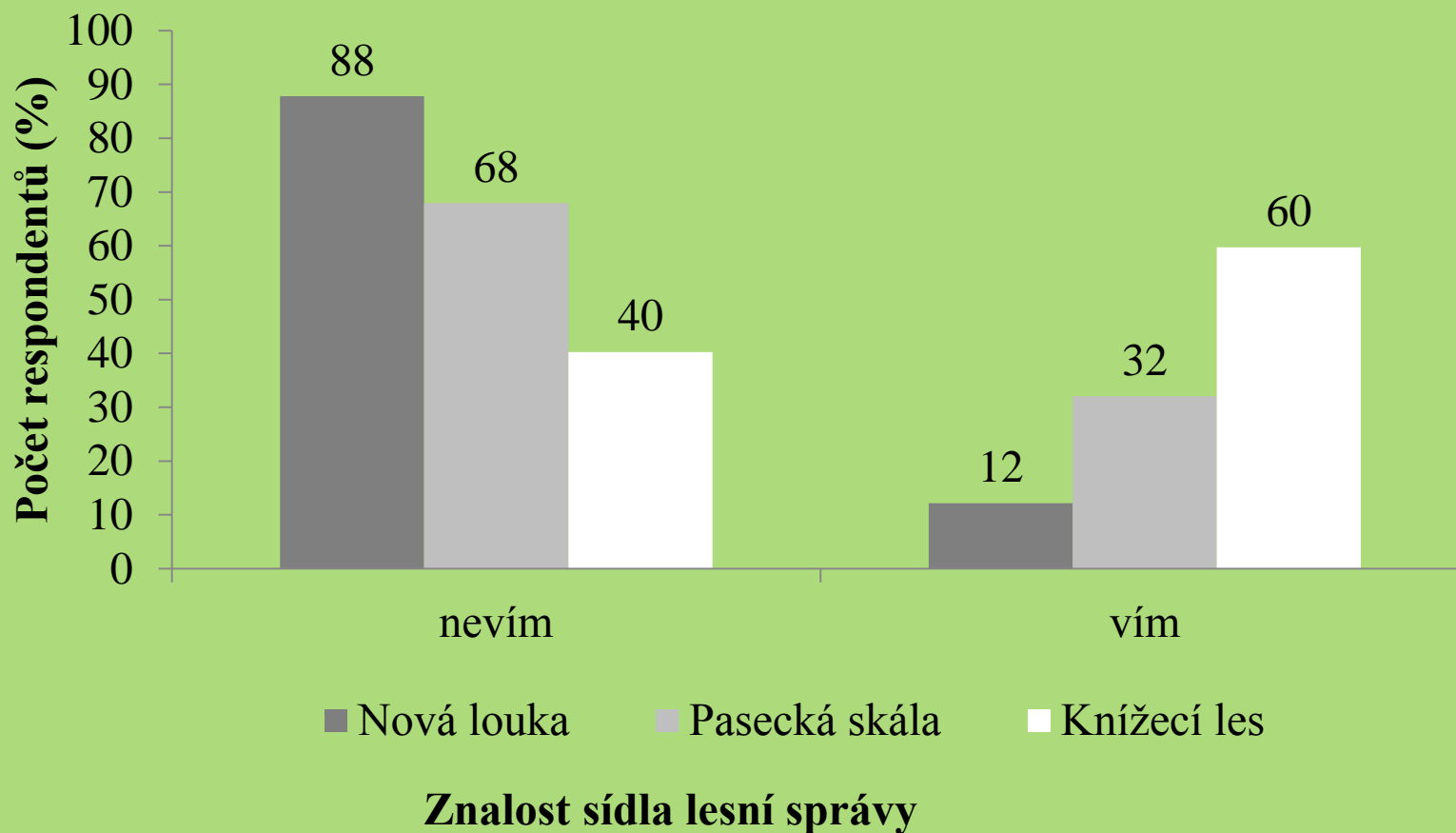
Typ majitele

■ Nová louka

■ Paseká skála

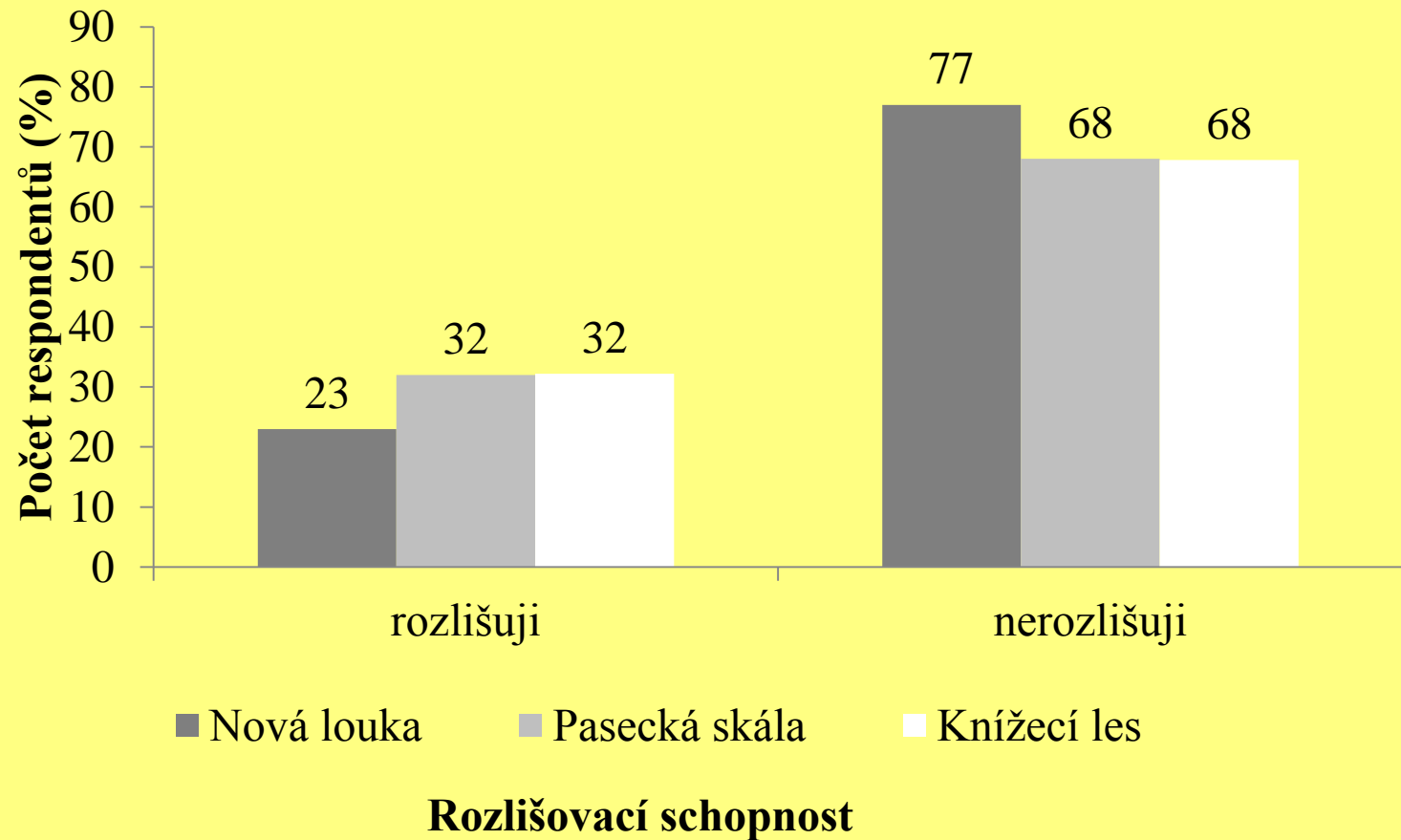
■ Knížecí les

Víme, do jaké míry znají návštěvníci našeho lesa sídlo lesní správy/lesního závodu? – lokality (procentní zastoupení)

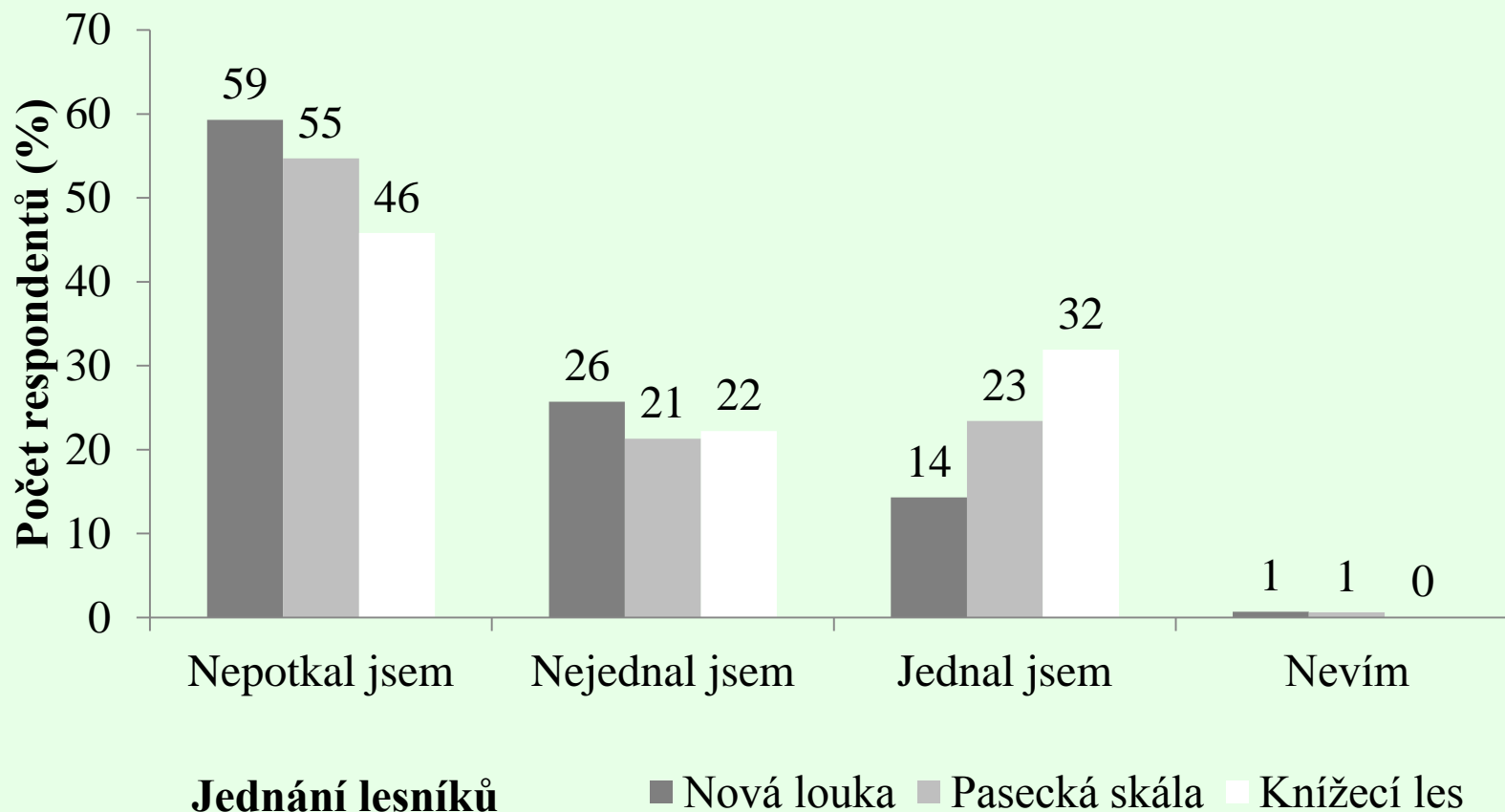

Rozlišují návštěvníci lesa lesníky LČR, s.p.?

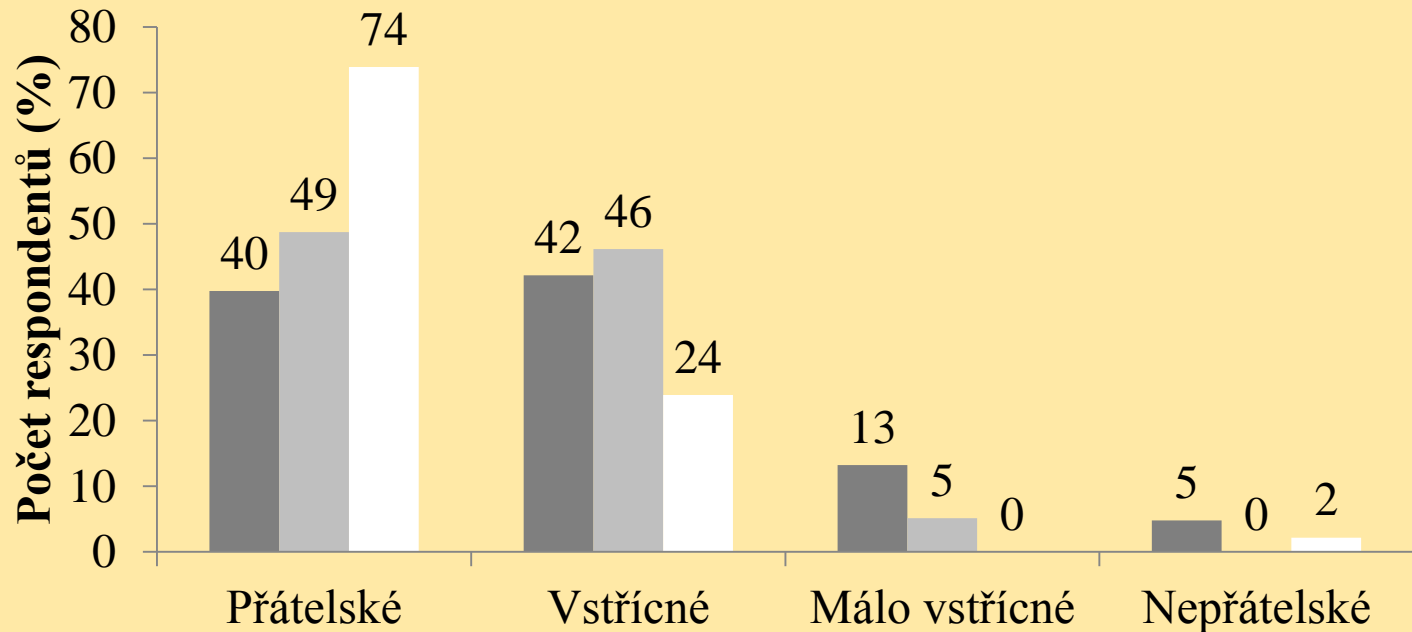
– lokality (procentní zastoupení jednotlivých tříd)

Jaký podíl návštěvníků potkal vůbec lesníka LČR,s.p., a jednal s ním? – lokality(procentní zastoupení)

Jaké je jednání lesníků LČR, s.p. – lokality (procentní zastoupení)

Jednání bylo většinou

■ Nová louka

■ Pasecká skála

Zájmové požadavky společnosti a jejich střety

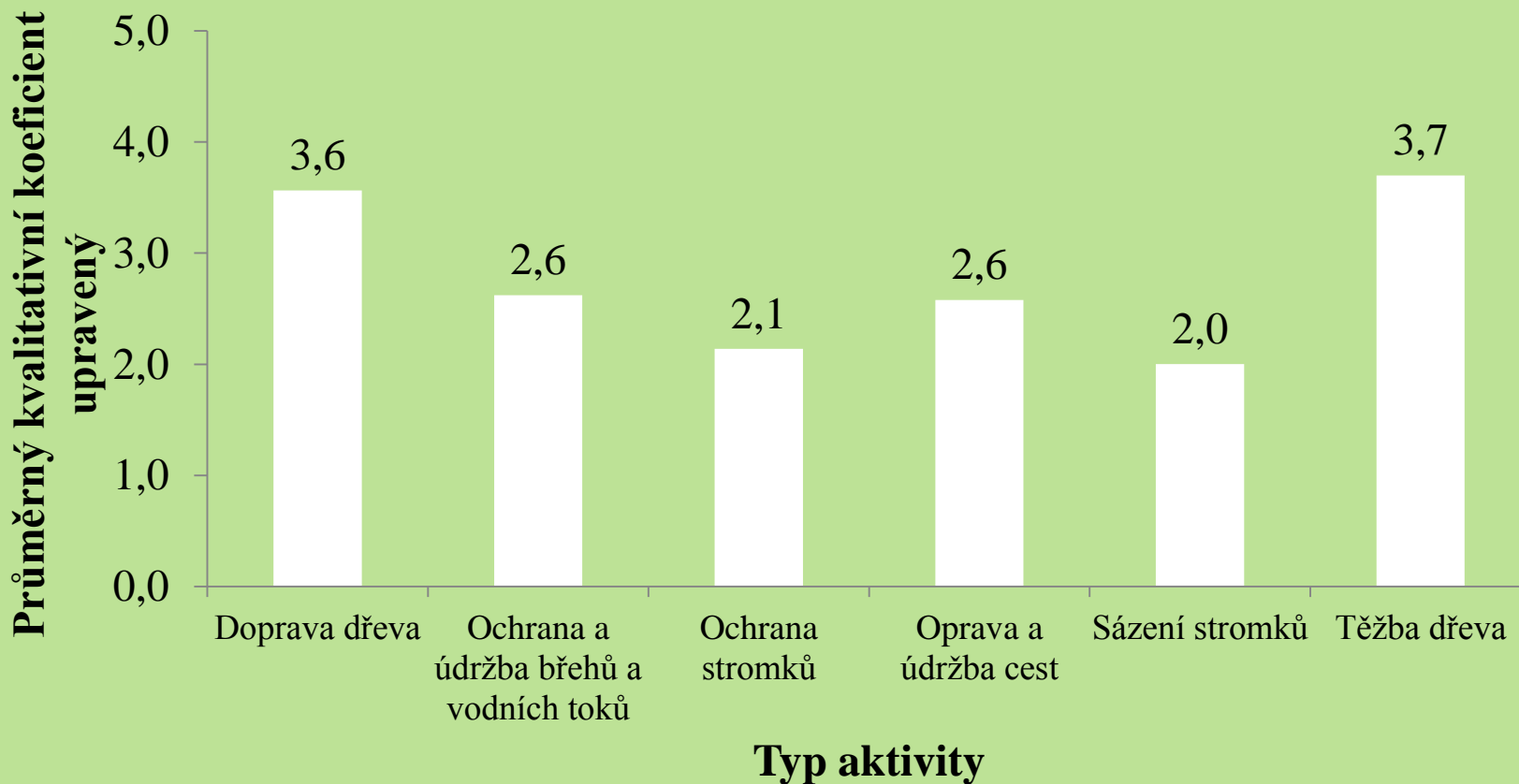

Střet zájmů na lesní cestě v rámci rekreační funkce lesa

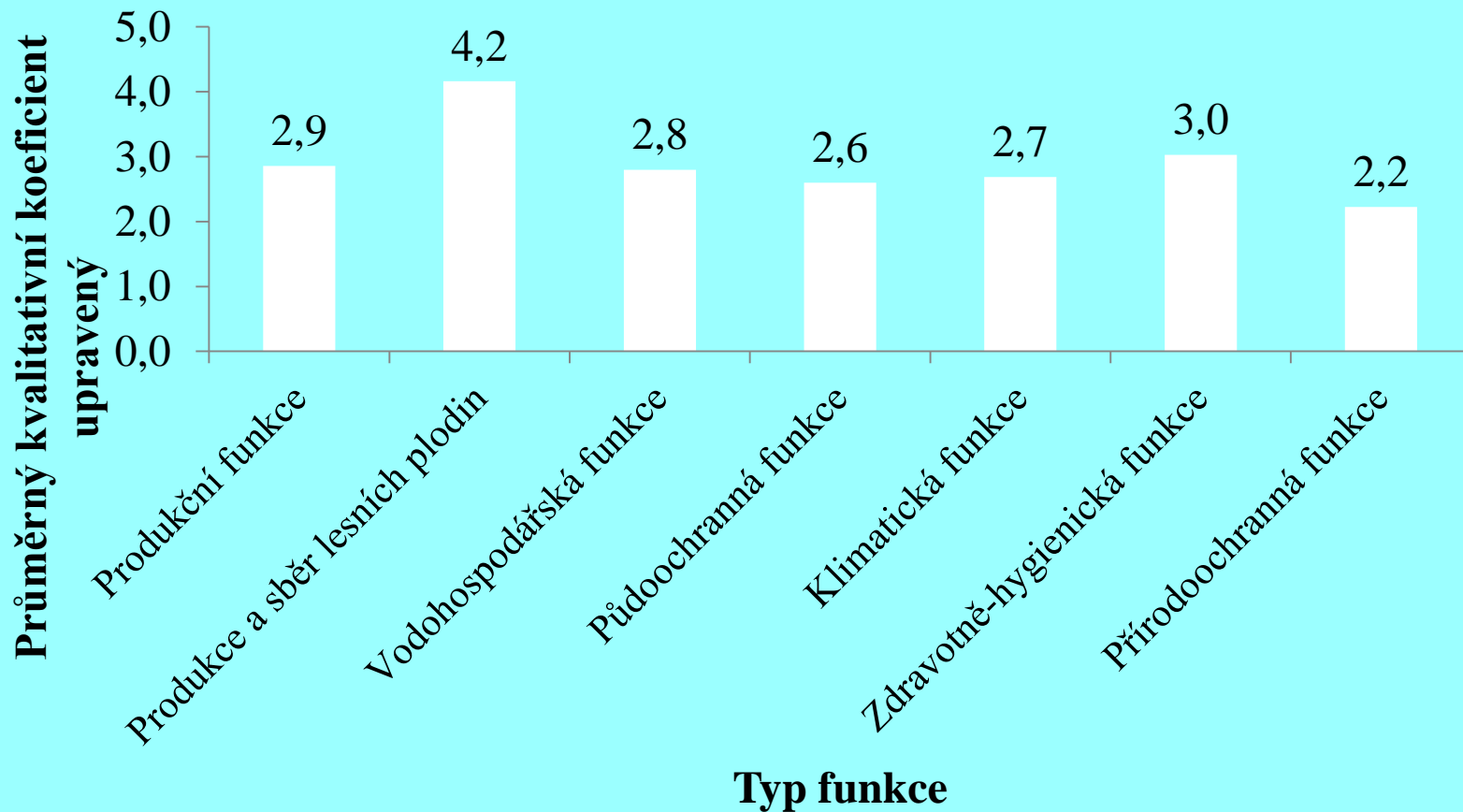
Co si myslí návštěvníci o provádění prací v lese – lokality celkem

(1 nejdůležitější, 5 nejméně důležité,
KD = průměrný koeficient důležitosti)

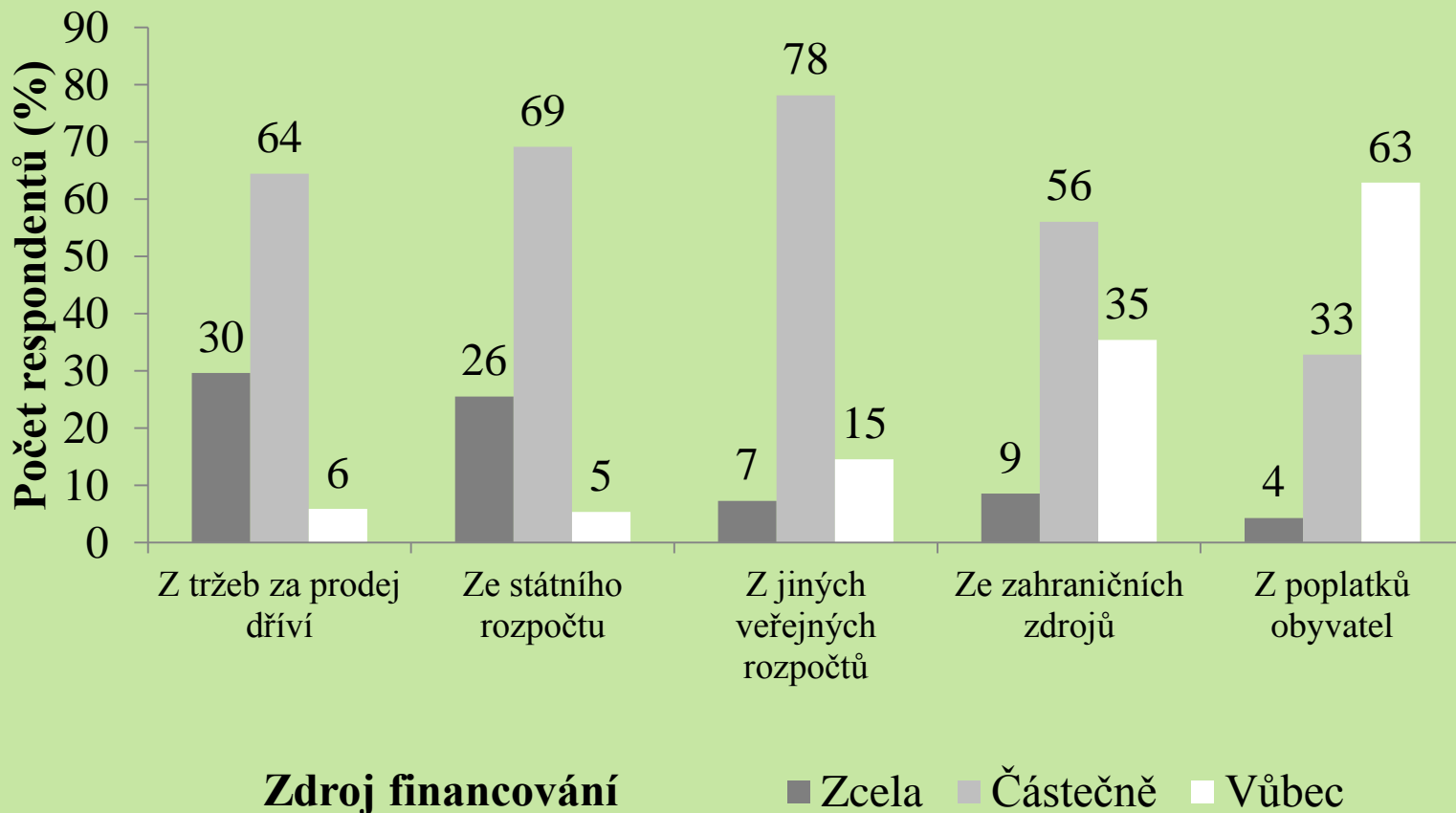

Jaké funkce lesa by měly poskytovat LČR – lokality celkem

(1 nejdůležitější, 5 nejméně důležité,
KD = průměrný koeficient důležitosti)

Zdroj financování poskytování netržních funkcí lesa z pohledu návštěvníků

Závěr

- ❖ **Lesy příměstské a se zvýšenou rekreační funkcí jsou zásadně významné pro:**
 - **plnění rekreačních (zdravotně-hygienických) funkcí lesa**
 - **poskytování intenzifikovaných rekreačních (zdravotně hygienických) služeb aktivním polyfunkčním LH**
- ❖ **Dané lesy však plní rovněž široké spektrum dalších funkcí, rovněž velmi významných**
- ❖ **Dochází často ke střetu zájmů nejen mezi uživateli různých funkcí lesa a služeb LH, ale i uvnitř rekreační funkce, které je třeba řešit různými nástroji, zejména:**
 - **informačními – komunikace s veřejností**
 - **právními**
 - **technickými**
 - **organizačními (lesnickým plánováním - nejen v OPRL, ale konkrétněji i např. v LHP)**
- ❖ **Komunikace, znalost názorů a potřeb uživatelů funkcí lesa je často slabým článkem při úpravách rekreačního prostředí v lese.**

Děkuji vám za pozornost

**Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.
Fakulta lesnická a dřevařská
ČZU v Praze**